

08.04.2022

Група ТУ-1

Урок 13-15

Тема: СУТЬ, РОЛЬ, ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СКЛАДСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: визначити поняття складського господарства торгівлі, ознаки класифікації товарних складів,

Поняття складського господарства

Складське господарство торгівлі є складовою частиною матеріально-технічної бази суспільства і являє собою засоби праці, які функціонують у сфері обігу. Склади мають велике народногосподарське значення і виконують низку важливих функцій в процесі товарного обігу.

Товарний склад — це допоміжне підприємство в торгівлі, що обслуговує утворення концентрованих запасів товарів і відповідне перетворення товарних потоків, які йдуть зі сфери виробництва у сферу споживання, і забезпечує безперебійне постачання роздрібних торговельних організацій і підприємств. Сукупність складів усіх торгових систем і організацій утворює складське господарство торгівлі.

З усієї товарної маси, що перебуває у сфері обігу, одна її частина поступово затримується, тимчасом як інша спрямовується у сферу виробничого або особистого споживання. Товарна маса, яка затримується у сфері обігу, поступово зменшується в міру її реалізації. Постійне витрачання товарних запасів компенсується за рахунок невинного надходження товарів зі сфери виробництва у сферу обігу. Безпосереднє витрачання і поповнення товарних запасів компенсується за рахунок безперервного руху товарів на складах і в магазинах, які одержують нову продукцію зі сфери виробництва і віддають чергову частку товарів сфері споживання.

Незалежно від того, лежать товари на складах виробничих підприємств чи є в розпорядженні оптових або роздрібних торговельних організацій, вони виступають як товарні запаси. Тому з'являється необхідність їх зберігання, що є

важливою функцією складів. Для того щоб не допустити погіршення якості товарів у процесі зберігання і скоротити товарні втрати на складах, потрібне створення таких умов, які б відповідали фізико-хімічним і біологічним властивостям кожного товару. Складам належить велика роль у справі підвищення якості і розширення асортименту товарів. Склади одержують товари великими партіями і можуть організувати контроль їх якості краще, ніж більшість роздрібних підприємств.

Будучи серединною ланкою в русі товарів від виробничих підприємств до роздрібних торговельних підприємств, склади відіграють важливу роль у розв'язанні проблеми раціоналізації товаропросування. Правильне розташування складів сприяє значною мірою скороченню ланковості товаропросування, усуненню зустрічних і зворотних перевезень, більш ефективному використанню транспортних засобів і зниженню витрат обігу.

Стратегічні завдання розвитку складського господарства оптової торгівлі зумовлені потребами вдосконалення торговельного обслуговування населення, застосування сучасної техніки і технології, організації постачання роздрібною мережі товарами, максимально підготовленими до реалізації і такими, що відповідають типу магазину і попиту населення.

Складське господарство є важливою складовою частиною інфраструктури торгівлі.

Розвитку великого складського господарства з меншими капітальними вкладеннями сприятиме об'єднання інтересів кількох торговельних підприємств з використанням частки кожного з них у будівництві складів.

Сучасна ринкова економіка супроводжується розвитком малих підприємств, що потребує широкого розвитку складів нового типу — дрібнооптових складів-магазинів. Не здійснюючи самостійних закупівель, необхідні товари вони одержують з центральних складів постачальницько-збутових фірм, оптових компаній або великого промислового підприємства, структурним підрозділом якого вони є. Ці підприємства продають товари

невеликими партіями у широкому асортименті переважно дрібним і середнім виробничим і невиробничим споживачам.

У зарубіжній торгівлі набули широкого розвитку склади гарантійного зберігання готельного типу, консигнаційні склади і дрібнооптові магазини-склади самообслуговування. З переходом в Україні до ринкових відносин необхідно врахувати позитивний зарубіжний досвід ведення складського господарства. Доцільно створити мережу складів загального користування таких видів:

— складів-готелей, які надають невеликим магазинам, малим торговельно-посередницьким структурам і товаровиробникам складські площі для тимчасового зберігання своїх товарних запасів;

— консигнаційних складів, які приймають товари для дальшого продажу від імені і за дорученням їх власників;

— митних ліцензійних складів, призначених для зберігання товарів, що перетинають кордони країни, для виконання операцій з митного оформлення.

Серйозної уваги потребує реконструкція і технічне переозброєння існуючого складського господарства, які дозволять збільшити пропускну спроможність складів, повніше використовувати їх місткість за рахунок упровадження прогресивних технологій складування і механізації технологічного процесу.

Ознаки класифікації товарних складів

Товарні склади класифікують: за місцем розташування в процесі товаропросування; за характером виконуваних операцій; за товарною спеціалізацією; за фізико-хімічними властивостями товарів, що зберігаються; за організаційними формами управління; за ступенем механізації робіт, рис 1.

Залежно від місця розташування в процесі товаропросування розрізняють склади в районах виробництва і заготівель і склади в районах споживання.

Основні функції складів, розташованих у районах виробництва, — концентрація товарів промислових або сільськогосподарських підприємств у

зоні їх діяльності, а також підсортування, обробка і комплектування великих партій товарів для відвантаження їх у райони споживання.

Залежно від місця розташування	<ul style="list-style-type: none">• склади в районах виробництва і заготівель• склади в районах споживання
За характером виконуваних операцій	<ul style="list-style-type: none">• сортувально-розподільні, транзитно-перевалочні, сезонного і довготермінового зберігання
За товарною спеціалізацією	<ul style="list-style-type: none">• спеціалізовані• неспеціалізовані
Залежно від фізико-хімічних властивостей товарів, що зберігаються	<ul style="list-style-type: none">• загально-товарні• спеціальні
За організаційними формами управління	<ul style="list-style-type: none">• індивідуального, спільного і загального користування
За ступенем механізації робіт	<ul style="list-style-type: none">• механізовані• автоматизовані

Рис. 1. Ознаки класифікації товарних складів

Це склади вихідних і торговельно-закупівельних баз, базисні холодильники оптових організацій, склади заготівельних організацій споживчої кооперації. Вони розташовані на початковому етапі товаропросування, тому основне призначення цих складів полягає у прийманні відносно малих партій товарів і комплектування з них великих партій для відправлення в місця споживання.

Склади, розташовані в районах споживання, розукрупнюють партії товарів, одержувані з районів виробництва, чи концентрують невеликі партії товарів, що надходять від багатьох підприємств району їх діяльності. До них відносять склади оптових торгових баз, розподільні холодильники, склади райспоживспілок і споживчих товариств.

За характером виконуваних операцій товарні склади поділяють на сортувально-розподільні, транзитно-перевалочні, сезонного і довготермінового зберігання.

На сортувально-розподільних складах зосереджуються поточні запаси товарів, які зберігаються нетривалий час. Тому основне місце тут займає

приймання, підсортування, підготування до відпуску і безпосередній відпуск товарів. Склади здійснюють кількісне і якісне приймання товарів складного асортименту, нагромаджують протягом недовгого часу, перетворюють виробничий асортимент у торговий, комплектують замовлення роздрібною торговельною мережі і відпускають товари в магазини.

Операції з товарами простого асортименту зводяться до приймання їх за кількістю, вибіркової перевірки якості, зберігання, підсортування і наступної відправки одержувачам. Сортувально-розподільні склади мають основну питому вагу серед товарних складів оптової і роздрібною торгівлі.

Безпосередньо на залізничних станціях і водних пристанях або поблизу від них створюються транзитно-перевалочні склади. Основне призначення таких складів — приймання, короткотермінове зберігання, комплектування партій товарів цілими тарними місцями та їх відправка. Процес складської обробки товари проходять без розпакування. Транзитно-перевалочні склади переважно створюються в системі споживчої кооперації і використовуються для перевантаження товарів з одного виду транспорту на інший для відправлення в кооперативні організації, віддалені від транспортних шляхів.

На складах сезонного зберігання здійснюється обробка і зберігання товарів сезонного виробництва або споживання (овочі, картопля тощо).

Тривале зберігання товарів відбувається на складах дострокового завезення і резервних. Відповідні будова і обладнання цих складів забезпечують кількісне і якісне зберігання товарів протягом тривалого часу. Їх створення обумовлено економіко-географічними і кліматичними умовами окремих районів України, доставка товарів у які в певні періоди року утруднена.

За товарною спеціалізацією розрізняють спеціалізовані і неспеціалізовані склади. Спеціалізовані склади організують приймання, зберігання і відпускання товарів будь-якої окремої групи чи підгрупи (вузькоспеціалізовані). У них зберігають товари простого асортименту (сіль, олію й т. ін.). Спеціалізовані склади мають широкий внутрішньо-груповий асортимент

товарів, кращі умови для зберігання та інших складських технологічних операцій.

Неспеціалізовані склади мають кілька різновидів: безпосередньо неспеціалізовані, універсальні і змішані. Безпосередньо неспеціалізовані склади призначені для зберігання і обробки кількох груп товарів. Універсальні склади здійснюють складські операції з непродовольчими або продовольчими товарами широкого асортименту. В умовах переходу до ринкової економіки такі склади набувають значного поширення. На змішаних складах поєднується зберігання основних видів непродовольчих і продовольчих товарів. Такі склади функціонують у райспоживспілках і споживчих товариствах.

Залежно від фізико-хімічних властивостей товарів, що зберігаються, склади поділяють на загально-товарні і спеціальні. На загально-товарних складах зберігають основну масу непродовольчих і продовольчих товарів; це основний тип складів у кооперативній торгівлі. Спеціальні склади призначені для товарів, зберігання яких потребує особливих умов. На таких складах створюються спеціальні конструкції й улаштування. До спеціальних складів належать холодильники, плодоовочесховища, склади солі, олії, будівельних матеріалів.

За організаційними формами управління розрізняють склади індивідуального, спільного і загального користування. Склади індивідуального користування перебувають у віданні однієї торговельної організації чи підприємства. Ці склади можуть бути власними або орендованими. Створення складів індивідуального користування призводить до подрібнення складського господарства і неефективного його використання.

Підвищення ефективності експлуатації складів досягається створенням складів спільного користування. Ці склади належать до числа великих підприємств складського господарства торгівлі, які створюються капіталовкладеннями кількох торговельних організацій чи підприємств. Управління і господарське обслуговування таких великих оптових підприємств здійснюється централізовано і з меншими експлуатаційними витратами.

Склади загального користування надають будівлі та площі для зберігання товарів будь-яким торговельним підприємствам за відповідну плату. Основною функцією складів загального користування, що належать в основному транспортним організаціям, є короткотермінове зберігання обумовленої партії товарів. Користування складами загального користування звільняє торговельні підприємства від операцій з навантаження, розвантаження, зважування і перевезення товарів з пунктів прибуття. На замовлення клієнтів на складах загального користування можуть комплектуватися партії товарів цілими тарними місцями без попереднього підсортування і відправлятися в пункти призначення.

За ступенем механізації робіт склади поділяють на механізовані (з частковою або комплексною механізацією окремих операцій чи технологічних процесів) і автоматизовані, засновані на комплексній механізації складських операцій, у тому числі автоматизованому управлінні складським технологічним процесом.

Основні ознаки класифікації складських будівель

Складські будівлі і споруди класифікують за такими основними ознаками: типом будівлі або її технічним улаштуванням; утепленості; матеріалом стін і вогнетривкістю; кількістю поверхів.

За типом будівель та їх технічним улаштуванням склади поділяються на відкриті майданчики, напівзакриті влаштування і закриті складські приміщення і спеціальні споруди. Відкриті майданчики мають тверде покриття і нахил для водостоку. Напівзакритими складськими приміщеннями вважають навіси. Вони бувають без стін, а з дахом, що кріпиться на стовпах, а також з однією чи кількома стінами по периметру. Основне призначення навісів — захищати вантажі (силікатні матеріали, чавунний посуд, пиломатеріали) від атмосферних опадів. Навіси можуть бути односкатними і двоскатними, їх висота досягає 4—6 м.

Основним видом складських споруд, що призначаються для зберігання товарів, які потребують створення належних режимів — температури і вологості,

є закриті склади. Такі будівлі мають багато різних за призначенням складських приміщень, а великі споруди спільного користування складаються з комплексу складських будівель і споруд. Вони класифікуються за такими ознаками: утепленості, поверховості, матеріалу стін і вогнетривкості. За утепленістю закриті склади поділяються на три типи: не утеплені, утеплені й опалювані.

Не утеплені склади використовують в основному для зберігання скляної, текстильної та іншої тари. Ці склади споруджуються без горіщного перекриття, утепленої підлоги і дверних тамбурів. Товщина цегляних стін — в одну цеглу, кам'яних і залізобетонних — до 25 см.

Утеплені (неопалювані) склади мають горіщні або суміщені з покрівлею утеплені покриття, дверні тамбури і утеплену підлогу. Товщина стін з цегли цих складів — у дві цегли, кам'яних і залізобетонних — 40 см. Ці склади захищають товари від різких коливань зовнішньої температури і вологості повітря. В них можна зберігати борошно, крупу, бобові, мило, сірники та інші товари, які не псуються при температурі нижче від нуля, але втрачають якість при різких коливаннях температури і вологості.

В опалюваних складах завдяки наявності опалювальних і вентиляційних систем створюється можливість підтримання потрібної температури і вологості повітря. Вони призначені для зберігання товарів, які потребують стійкої плюсової температури і певної відносної вологості повітря: кондвиробів, цукру, чаю, кави, плодоовочевих консервів та інших товарів.

За матеріалами стін і перекриттів склади поділяються на цегляні, дерев'яні, зі збірних залізобетонних конструкцій, а за вогнетривкістю — на спалімі і напівспалімі.

За поверховістю розрізняють складські будівлі одно-, дво-, три- і багатоповерхові (рис. 2).

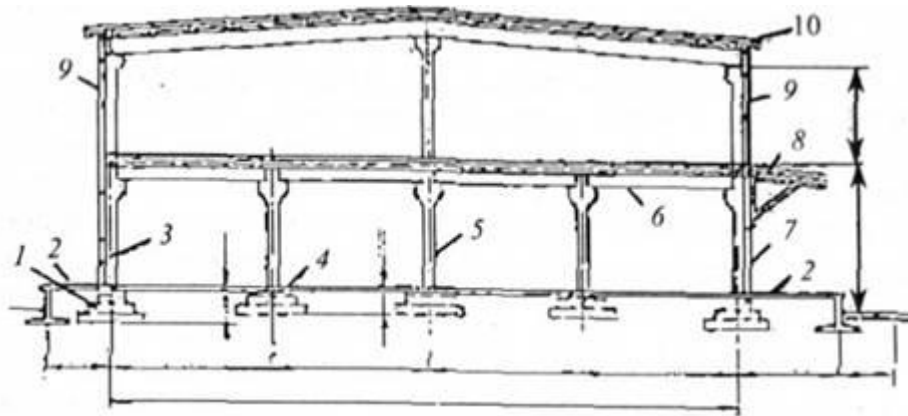

Рис. 2. Конструктивні елементи двоповерхової будівлі складу:
1 — фундамент; 2 — рампа; 3 — стіна; 4 — підлога; 5 — колона; 6 — міжповерхове перекриття; 7 — двері; 8 — піддашшя; 9 — вікно; 10 — верхнє покриття

Переваги одноповерхових складів

Сучасна практика будівництва торгових складів свідчить про те, що найбільш раціональними є одноповерхові склади. До основних переваг одноповерхових складів належать: максимальне використання складської площі і місткості через брак сходових кліток, ліфтів. Можливе більш високе укладання товарів з навантаженням до $3,5 \text{ т/м}^2$, тимчасом як у багатоповерхових складах вона не перевищує звичайно 2 т ; зменшення вартості будівництва й експлуатаційних витрат при внутріскладській переробці товарів через відсутність потреби в підніманні товарів на верхні поверхи; більш ефективна організація складських робіт за рахунок збільшення довжини навантажувально-розвантажувального фронту.

Вимоги до будови складів

При розв'язанні питань поверховості складських приміщень необхідно керуватись: наявністю вільних площ забудови; габаритами і вагою товарів, що будуть зберігатися; економічними міркуваннями по спорудженню й експлуатації одноповерхових і багатоповерхових складських приміщень.

Важливими технологічними вимогами до будови складів є відповідність площі і місткості складів характеру та обсягу технологічних операцій; параметрів і конфігурацій складських будівель — вимогам раціональної організації технологічного процесу. Крім того, складські приміщення повинні

відповідати встановленим вимогам освітленості, вентиляції, утепленості і пожежної безпеки.

Питання для контролю (знайти відповідність, дорівнює 1 бал):

Питання	Відповідь
1. Основні функції складів, розташованих у районах виробництва це	а) зосереджуються поточні запаси товарів, які зберігаються нетривалий час
2. На сортувально-розподільних складах	б) широкий внутрішньо-груповий асортимент товарів, кращі умови для зберігання та інших складських технологічних операцій
3. Спеціалізовані склади мають	в) приймання, зберігання і відпускання товарів будь-якої окремої групи чи підгрупи (вузькоспеціалізовані)
4. Спеціалізовані склади організовують	г) короткотермінове зберігання обумовленої партії товарів
5. Основною функцією складів загального користування є	д) будівлі та площі для зберігання товарів будь-яким торговельним підприємствам за відповідну плату
6. Склади загального користування надають	е) створенням складів спільного користування
7. Підвищення ефективності експлуатації складів досягається шляхом	ж) засновані на комплексній механізації складських операцій, у тому числі автоматизованому управлінні складським технологічним процесом
8. Автоматизовані склади	з) з частковою або комплексною механізацією окремих операцій чи технологічних процесів
9. Механізовані склади це	и) товари на складах виробничих підприємств чи ті, що є розпорядженні оптових або роздрібних торговельних організацій
10. Товарні запаси це	к) відповідність площі і місткості складів характеру та обсягу технологічних операцій; параметрів і конфігурацій складських будівель — вимогам раціональної організації технологічного процесу
11. Технологічними вимогами до будови складів є	л) допоміжне підприємство в торгівлі, що обслуговує утворення концентрованих запасів товарів і відповідне перетворення товарних потоків, які йдуть зі сфери виробництва у сферу споживання, і забезпечує безперебійне постачання роздрібних торговельних організацій і підприємств
12. Товарний склад це	м) концентрація товарів промислових або сільськогосподарських підприємств у зоні їх діяльності, а також підсортування, обробка і комплектування великих партій товарів для відвантаження їх у райони споживання